

За наукові КАДРИ

Орган партбюро, ректорату, комітету ЛКСМУ, профкому та місцевкму
Одеського Державного Університету ім. І. І. Мечникова

ВІВТОРОК
5
ЖОВТНЯ
1954 року
№ 24 (423)

Ціна 20 коп.

Комуністична партія та Радянський уряд постійно дбають про дальший розвиток вищої школи.

Глибокі та обгрунтовані відповіді на семінарах, відмінні оцінки на екзаменах—найкраща відповідь студентів на турботу партії та уряду.

ПОЧАТОК НАВЧАННЯ В СІТЦІ ПАРТОСВІТИ

Щоб краще виконати вимоги, які стоять перед працівниками вищих учбових закладів по підготовці кваліфікованих і в ідейно-теоретичному відношенні підготовлених кадрів, необхідних для різних галузей народного господарства та науки й культури, треба справу марксистсько-ленінського навчання професорсько-викладацького складу університету піднести на більш високий рівень. Як відомо, на протязі минулого учбового року в сітці партійної освіти були ліквідовані деякі недоліки. Партійну освіту професорсько-викладацького складу було організовано строго по принципу добровільності в виборі форм навчання. Кожний працівник університету добровільно вибирав ту чи іншу форму роботи, а також ту чи іншу проблему з марксистсько-ленінської теорії для глибокого її вивчення.

В результаті всього цього ми мали позитивні наслідки в справі оволодіння марксистсько-ленінською теорією професорсько-викладацьким складом університету. Це виявилось в успішно проведених теоретичних конференціях факультетів та університетської наукової сесії, присвячені 50-річчю Комуністичної партії Радянського Союзу та 300-річчю возз'єднання України та Росії. В університеті значно поліпшилась якість всієї учбово-виховної роботи.

В теперішньому навчальному році основною формою марксистсько-ленінського навчання в університеті залишається самостійне вивчення різних проблем марксистсько-ленінської теорії. Кожний професор або викладач, розуміючи, що без систематичного підвищення знань з марксистсько-ленінської теорії не може бути забезпечено успіху в його учбово-виховній та науковій роботі, по прикладу минулого року добровільно вибрив форму навчання та проблему марксистсько-ленінської теорії.

Майже всі професори та викладачі обрали форму самостійного вивчення марксистсько-ленінської теорії. В університеті самостійно оволодівали марксистсько-ленінською теорією буде біля 300 чол., більшість з яких буде вивчати різні проблеми марксистсько-ленінської філософії за творами класиків марксизму-ленізму, понад 50 чол. буде вивчати історію Комуністичної партії Радянського Союзу та біля 30 чол. вивчатимуть різні проблеми марксистсько-ленінської політичної економії.

До ювілею університету

В травні наступного, 1955 року, минає дев'яносто років з дня заснування Одеського, колишнього Новоросійського університету. Ректорат, партійна, комсомольська та профспілкова організації почали підготовку до відзначення цієї визначної дати в культурному житті нашої Вітчизни.

Редакція багатотиражки «За наукові кадри», починаючи з цього номера, буде друкувати матеріал, що

Завдання партійних бюро факультетів та консультантів, виділених та затверджених партійним бюро університету, полягає в тому, щоб допомогти кожному професорові, викладачеві та технічному працівникові вірно вибрати проблему марксистсько-ленінської теорії для самостійного вивчення, оволодіння якою сприяло б підвищенню рівня наукової та професійної роботи. На кожному факультеті силами консультантів необхідно організувати проведення регулярних кваліфікованих консультацій з питань, які цікавлять кожного вивчаючого марксистсько-ленінську теорію. На всіх факультетах треба оголосити графік проведення консультацій, щоб кожний з вивчаючих знав, коли він зможе звернутись до консультанта.

На факультетах необхідно організувати справу так, щоб проблеми, які найбільш цікавлять самостійно вивчаючих, виносились на групове обговорення для обміну думками з цього питання.

Уже зараз на факультетах необхідно продумати тематику теоретичних конференцій, які треба провести наприкінці півріччя, щоб кожний самостійно вивчаючий марксистсько-ленінську теорію міг прийняти участь в обговоренні питань, винесених на теоретичну конференцію. Крім того, необхідно продумати й тематику методологічних семінарів, які будуть проводитися на всіх факультетах. В підготовці тематики теоретичної конференції та методологічних семінарів, в їх проведенні повинні прийняти активну участь консультанти.

Крім консультацій, на допомогу самостійно вивчаючим марксистсько-ленінську теорію партійне бюро університету буде проводити 1—2 рази на місяць лекції, які будуть читатись найбільш досвідченими викладачами кафедр суспільних наук, а також інших кафедр.

Результатом вивчення марксистсько-ленінської теорії на протязі півріччя та цілого року повинні бути добре підготовлений виступ на методологічному семінарі або на теоретичній конференції, на науковій сесії університету, яка відбудеться наприкінці півріччя, або перед населенням міста чи села, або добре підготовлена стаття для обласної чи центральної преси.

Все це сприятиме значному підвищенню рівня викладання та наукової роботи професорсько-викладацького складу університету.

розповідають про історію університету, видатних вчених, які працювали на кафедрах, та вихованців нашого вузу.

Редакція закликає вчених, які працюють в Одеському державному університеті та вчених інших навчальних закладів Радянського Союзу, наших випускників присилати спогади про свою працю та навчання в університеті.

БІЛЬШЕ УВАГИ ГРУПІ

Прошлов рік, як ми ввійшли в університетську сім'ю. За цей час ми багато дечому навчилися, здружилися. Але ще дуже багато треба зробити, щоб наш курє мав право називатись міцним, єдиним колективом.

Звітно-виборні збори в другій групі допомогли виявити всі недоліки в нашій роботі і відзначили успіхи.

Звітна доповідь комсорга Риженко відбила все, чим жив колектив нашої групи. Але, на жаль, більшість студентів нашої групи займалися тільки навчанням. Вони не приймали участі в громадському житті факультету та університету. Тому і доповідь Риженко була однобока.

Є в нашій групі багато таких студентів, які цікавляться тільки навчальним процесом. Але і тут у нас не все гаразд.

В зимову сесію тільки на відмінно склали іспити п'ять студентів, в весняну—чотири. А були і такі студенти, які в першу екзаменаційну сесію один предмет здавали по два рази, наприклад: Луценко, Зорницька, Дзвіговська. Весняна сесія пройшла краще, всі комсомольці склали іспити на добре і відмінно.

Основним з недоліків нашої комсомольської роботи було те, що комсомольські доручення нерівномірно розподілялись між студентами.

У нас на курсі велика партійна група, але вона мало в чому допомагала нам. Те саме можна сказати і про факультетське комсомольське бюро. Воно повинно було уділити найбільш уваги нам, студентам першого курсу. Але цього не було зроблено.

В своїх справедливих і критичних виступах товариші вказали, як на недоліки тов. Риженко, як комсорга, так і всієї групи в цілому. Читина і Дзвіговська правильно сказали, що Риженко не завжди чуйно ставилась до студентів.

Все це говорить про те, що групі треба багато працювати, щоб створити дружній колектив.

Л. ЧЕПІЖКО, студентка II курсу історичного факультету.

НА ЗВІТНО-ВИБОРНИХ КОМСОМОЛЬСКИХ ЗБОРАХ

Рішенням комсомольського бюро— дійовий контроль

За звітно-виборний період робота комсомольської організації філологічного факультету досягла значних успіхів. Більшість комсомольців серйозно і вдумливо вивчають основи марксизму-ленізму та спеціальних наук.

Та все ж в роботі комсомольської організації філологічного факультету є ряд істотних недоліків. Головною причиною цих недоліків є те, що комсомольське бюро не зуміло виправити помилки минулих років по забезпеченню щоденного й суворого контролю за виконанням рішень комсомольських зборів, комсомольського бюро і комсомольських доручень.

Виступаючи в минулому році на VIII звітно-виборній комсомольській конференції університету, тов. Верис відмітила, що виконання комсомольських доручень в минулому році майже не перевірялось, комсомольці втрачали інтерес до дорученої справи і часто залишали роботу.

На такі ж самі недоліки в роботі вказала тов. Верис М., звітуючи перед комсомольськими зборами і в цьому році.

Аналізуючи роботу комсомольського бюро за звітний період, можна сказати, що бюро ще більше послабило контроль за виконанням своїх рішень і комсомольських доручень. Отже, помилка була врахована, а не виправлена. А про відсутність постійного контролю за роботою академічного і наукового секторів свідчать наслідки екзаменаційних сесій минулого учбового року.

Коли під час зимової сесії на факультеті була лише одна погана оцінка, то на весняних екзаменах поганих оцінок стало 17. Різко збільшилось число посередніх оцінок і зросло число відмінних. А це сталося тому, що тов. Розанова Л., яка очолювала академічний сектор бюро, в II семестрі разом із своїм активом припинила роботу, заспокоївшись на досягнутих успіхах, а тов. Верис не контролювала її роботи.

Цікавим і повчальним прикладом того, що комсомольське бюро керу-

вало групами неоперативно, є те, що бюро спокійно спостерігало розвал роботи комсомольської групи V курсу російського відділу.

В комсомольській групі, де вчилось два члени комсомольського бюро тт. Розанова і Соколовська, робота визнана незадовільною. Хіба комсомольське бюро не знало справжнього стану справ на V курсі? Знало і байдуже очікувало звітно-виборних зборів у групі.

В роботі комсомольського бюро є ще один факт, який свідчить про байдуже ставлення до перевірки своїх власних рішень. Так, бюро прийняло рішення про спортивну роботу на факультеті, а через деякий час, не провівши цього рішення в життя, прийняло майже аналогічне друге рішення.

В своїй доповіді тов. Верис М. критикувала Яшиковського В., який являючись членом спортивної ради, абсолютно не працював. Бути членом спортивної ради факультету — це велике й почесне комсомольське доручення. В ньому закладена й велика виховна роль. Справа лише в тому, щоб поцікавитись, перевірити, як виконується це доручення. Але робити цього ніхто не збирається. Отже, значна доля вини за бездіяльність тов. Яшиковського В. в спортивній раді лежить і на комсомольському бюро.

Про поганий контроль комсомольського бюро за виконанням своїх рішень говорив і тов. Крутис В., ілюструючи це фактами із життя комсомольської групи III курсу українського відділу.

Багато уваги приділялось на зборах питанням ідейно-виховної роботи. Значну частину своєї промови цьому питанню присвятив секретар партійного бюро філфаку т. Збандут.

Звітно-виборні комсомольські збори філологічного факультету пройшли на високому рівні, з розгортанням принципової критики і самокритики.

Ю. МОЛЧАНСЬКА,
А. ТУРОВСЬКИЙ!

Комсомольська робота на фізико- математичному факультеті

Комсомольська робота факультету помітно поліпшилась. Поговорить з секретарем партійного бюро т. Лейбманом та членом комсомольського бюро т. Генендером, і вони одностайно висловлять таку думку. Але в роботі поруч з успіхами є недоліки. В чому ж успіхи і недоліки роботи?

Перш за все про академічну роботу. Комсомольці взяли активну участь в проведенні ряду міроприємств, зокрема проведенні бесід з першокурсниками. Комсомольська організація провела групові збори, члени комсомольського бюро багато говорили з першокурсниками, допомагали їм чітко організувати самостійну роботу і т. д.

І все ж успішність на факультеті низька. Найбільший процент незадовільних оцінок дає перший курс. Мабуть, все-таки недостатня робота проводиться з новичками. Метод навчання у вузі інший, ніж в середній школі. Коли з перших же днів не дати зрозуміти цього першокурсникам, то їм важко буде вчитися. Це знають на факультеті, але покищо нічого не роблять.

Прошлов місяць навчального року, а на факультеті нічим не допомогли новому поповненню. Вечір зустрічі з першокурсниками перетворилися в вечір танців. Викладачі, які повинні були провести бесіди, не прийшли, а комсомольська організація зайняла позицію невтручання.

Корисно було б провести бесіди з першокурсниками в гуртожитку і на квартирах. Частіше треба бувати старшим комсомольцям в кімнатах гуртожитку, посидіти, поговорити з товаришескою. Перші дні особливо відчувалося, що новички чекали і хотіли цього. А в комсомольців старшокурсників ці дні всі турботи звелись до проведення зборів. Вони забули, що робота проводиться ради людей, а не збори ради зборів.

Як працюють комсомольські групи? В розмові з комсоргом, група якого є однією з кращих на факультеті (IV курс математиків), т. Федоренко ніяк не вдалося вяснити, як добила група гарних наслідків в навчанні. Невже справді робота налагоджена добре тільки тому, що «така підбралась група», як пояснює сама комсорг. Це не зовсім так. Ось, наприклад, група часто відвідувала колективно театри, кіно, потім на перервах і після лекцій обговорювали побачене, ділились враженнями. Диспути виникають у цій групі і на інші теми. Вони проходять жваво, від душі. Якимось чином спір про долю сім'ї при комунізмі. Підсумок спору був зроблений на політзанятті групи. Ми бачимо, що активний, дружній колектив робить більше, ніж багато формальних речей на зборах. Ніхто із студентів цієї групи не має двійок і трійок. Відсталим допомагають всі. Наприклад, студентка Гологурська при

допомозі товаришів ліквідувала свої

трийки. Зовсім інша картина на колишньому другому курсі. 21 вересня на цьому курсі проходили комсомольські збори. Поведінка комсомольців була на диво погана. Коли секретар курсу тов. Фіннов об'явив про початок зборів, почувшись зневажливі вигукі: «Що там це, в нас часу нема!». Якимось в метушні вговорили комсомольців залишитися і збори розпочалися. Комсомольці вели себе виключно роззяно. Майже весь час стояв гамір.

Де ж причини такої байдужості до внутрішнікової роботи, де причина безініціативності молоді?

Секретар партійного бюро т. Лейбман на це відповідає: погано працюємо з студентами, не доручаємо їм великої і самостійної роботи.

І це справді так. Чому б, скажімо, не доручити комсомольцям вести велику і щоденну агітаційну роботу серед населення, виступати з лекціями на заводах. А скільки могли б зробити студенти факультету в справі політехнізації шкіл і т. д.

Цього партійна організація не робить. Дрібне опікуєтво тут вважають найкращою допомогою комсомольській організації. А треба не тільки опікувати, але й довіряти і контролювати. В цьому запорука успіхів.

Н. ЛІЩИНСЬКА, спецкор
«За наукові кадри».

НА ДОПОМОГУ ПЕРШОКУРСНИКАМ

ЯК ВИВЧАТИ ТВОРИ КЛАСИКІВ МАРКСИЗМУ-ЛЕНІНІЗМУ

(Закінчення. Початок в № 23).

В процесі читання можуть зустрітись незрозумілі слова, терміни. Їх треба підкреслити, а потім вивчити їх значення. Володимир Ілліч широко користувався довідниками, словниками, енциклопедіями, старанно шукаючи значення невідомого слова, розшифровував його, обводив рамочкою і записував на полях його значення, щоб краще запам'ятати його.

Деякі товариші, зіткнувшись з незрозумілими місцями в тексті, припиняють роботу, чекаючи консультації. А ті, що уважно читали той чи інший розділ, переконувались, що попереднє розкривається в наступному. Інші не викликають в полемічний характер твору, обмежуючись лише поверховим питанням. Зрозуміло, що таке «вивчення» неприйнятне і не дає потрібних результатів.

Вмінню глибоко проникати в суть твору треба вчитись в основоположників марксизму-ленінізму. Будучи студентом, Карл Маркс наполегливо вчився критично засвоювати літературу, яку він читав. Він уважно продумував прочитане, записував окремі думки і приводив їх в систему, а потім «для самого себе», щоб краще узагальнити матеріал, писав монографії. Коментарі, примітки, виписки і конспекти В. І. Леніна відображають комуністичну партійність, пристрасть і надавничайну активність в підході до літератури, яку він читав.

В своїй лекції «Про державу» В. І. Ленін, рекомендуючи вивчати роботу Ф. Енгельса «Походження сім'ї, приватної власності та держави», говорить, що «не слід бентежитися, якщо цей твір після прочитання не буде зрозумілим відразу. Цього ніколи майже не буває ні з одною людиною. Але, повертаючись до цього згодом, коли інтерес пробудиться, ви доб'єтесь того, що зрозумієте його в переважній частині, якщо не весь цілком».

Питання про те, як доцільніше читати—всю книжку або статтю відразу, вирішується в залежності від складності матеріалу та підготовки читача. Наприклад, «Капітал» Маркса краще вивчати по окремих главах. Якщо стаття чи глава велика і складна за змістом, то її можна вивчати по окремих питаннях.

Під час читання тексту, звичайно, виникають власні думки. Їх також можна записувати на полях книжки чи на окремому аркуші, вказуючи при цьому сторінку і рядки прочитаного матеріалу.

Якщо книжка бібліотечна, ніяких підкреслювань і навіть позначень робити не можна. В такому разі користуються окремими аркушами, вкладеними в потрібні місця книги.

Тільки тепер, закінчивши другий етап роботи над книжкою, можна почати більш глибоке її вивчення.

Існує багато методів поглибленої роботи над книжкою: план (простий і складний), тези (прості і складні), конспект (текстуальний і вільний), виписування цитат, цифрового матеріалу і т. д. Вибір того чи іншого методу поглибленої роботи над книжкою залежить від мети, яка стоїть перед читачем. Залежно від цього одну книжку можна тільки прочитати, другу повністю конспектувати, із третьою виписати лише окремі місця тексту.

Для товаришів, які почали вивчати праці класиків марксизму-ленінізму, особливого значення набуває конспектування книг, що найзвичайніше сприяє поглибленому засвоєнню їх, сприяє виробленню уміння ясно, стисло і точно виражати свої власні думки, включаючи елементи самостійної творчої праці. Але конспектування потрібне не тільки для засвоєння матеріалу. Конспекти необхідні також і для відновлення в пам'яті основних положень при вивченні наступного матеріалу. Форма і ступінь використання конспектів залежать від мети в наступній роботі.

Н. К. Крупська згадувала, що Ленін ніколи не покладався на свою пам'ять, хоч пам'ять у нього була прекрасна. В його зошиті збереглась маса виписок. Часто повертався до своїх виписок і К. Маркс, щоб ще глибше оволодіти матеріалом.

Конспект — це стислий, зв'язаний переказ змісту книжки, статті, зроблений для того, щоб, не перечитуючи книжку, можна було б згадати основні положення прочитаного. Непогано до початку конспектування скласти план прочитаного розділу, який дає можливість з'ясувати послідовність основних думок і зв'язок між ними. План може бути простим і складним. Простий план — це послідовний перелік основних питань глав і розділів книги. В складному плані подаються частково пункти простого плану. При складанні цього плану кожен пункт простого плану поділяється на підпункти. Для складання плану слід враховувати послідовні етапи, через які проходить думка автора. Головне в процесі складання плану — вміння поділити глави чи розділи на підрозділи і виділити головні питання в кожному підрозділі. Треба, щоб кожний пункт виражав дійсно основну думку автора. Дуже важливо, щоб у план не ввійшли поряд з основними і другорядні думки. Тому треба дуже уважно перевірити план. Вірно складений план може служити критерієм розуміння читачем опрацьованого тексту. Пункти плану включаються в конспект як підзаголовки.

Таким чином, конспектувати можна тільки після того, як уважно продумав і осмислив текст. Ні в якому разі не можна конспектувати при першому читанні. Читання, обдумування, запис — три сторони єдиного процесу засвоєння. Обдумування, аналіз прочитаного — головне. Деякі товариші витрачають більшу частину часу на читання і запис, ніж на обдумування, а треба робити навпаки: перш ніж конспектувати, треба чітко уявити, що записувати.

Однак на практиці часто трапляється інше. Наприклад, дехто з товаришів робить так: поклавши перед собою «Маніфест Комуністичної партії» К. Маркса і Ф. Енгельса і зовсім, починає зразу ж записувати зміст тільки що прочитаного абзацу, не знаючи, про що буде йти далі мова, і тому не може відрізнити головне від другорядного, він все переписує, механічно змінюючи фрази. Розібратися в цьому конспекті важче, ніж в книжці. Отже товариш витратив багато часу, а змісту книжки не засвоїв. Інші товариші складають конспект схематично, не розкриваючи основних ідей твору.

Такі конспекти не являються результатом творчого, глибокого продумування прочитаного, також не допомагають орієнтуватися в плані книги, не нагадують її змісту. Механічне переписування без розуміння суті матеріалу приводить до механічного запам'ятовування матеріалу.

Конспект повинен бути чітким і послідовним.

В. І. Ленін говорив, що в конспекті окремі фрази і навіть окремі слова мають незрівнянно важливіше значення, ніж в повному викладі.

Ніякого спільного для всіх правил по складанню конспектів не можна дати та й не треба. Таке намагання може тільки скувати ініціативу, заважати використанню свого досвіду і виробленню на його основі особистої системи занять. Тут багато буде залежати від характеру прочитаного матеріалу і від індивідуальних методів роботи студента. Кожен працюючий над книжкою конспектує по-своєму, віддаючи перевагу тим розділам книги, які йому здаються важливими, цікавими. Таким чином, конспект—справа індивідуальна.

В залежності від своїх особливостей, знань в певній області і загальної підготовки кожний виробляє найбільш зручну для себе форму конспектування матеріалу. Існує три типи конспектування: текстуальний, вільний і змішаний. Текстуальний конспект складається з послідовних виписок із книги. Беруться найважливіші місця — теорія, факти і опускається все другорядне—повторення, вставні слова, деякі приклади, що наводяться письменником для підсилення головної думки. Текстуальне конспектування застосовується, головним чином, в тих випадках, коли необхідно мати точні виписки із кни-

ги. Цей метод конспектування менш економічний.

Зручніше в учбовій роботі складання вільного конспекту.

Вільний конспект складається із записів читача, коли він своїми словами викладає найбільш істотні місця книги. Цей конспект важче вести, але зате він розвиває здібність до самостійного викладу думок. Якщо при читанні було все зрозуміло, то записувати прочитане своїми словами цілком посилає завдання. Не треба розгублюватися, якщо на перших кроках не все буде гаразд. Непогано, якщо в конспект вийдуть дослівно деякі думки автора книги—цитати.

Конспект, що включає в себе поряд з вільним викладом виписки, цитати, називається змішаним. Уміння конспектувати не приходить зразу; воно виробляється в повсякденній роботі. Важливе визначення треба переписувати із книги дослівно, як, наприклад, ленінське визначення великого значення революційної теорії, яке подається в роботі «Що робити?»: «Без революційної теорії не може бути революційного руху». Однак не слід захоплюватися цитатами. Треба також включати в конспект цінний числовий матеріал і дати. При конспектуванні треба виділяти головні положення в тексті.

Особливо корисно приводити приклади з сучасного життя — історичні порівняння до положень, взятих із книги.

Слід врахувати, що конспект потрібний не тільки в процесі роботи над даною книжкою, але потрібний і в подальшій роботі.

Н. К. Крупська згадує, як багато працював Ленін над своїми виписками із книг. В формі цитат він виписував сильні місця із книги, закінчення авторів. Законспектувавши фактичний матеріал у формі цитат, Ленін часто записував його ще раз в своєму викладі, щоб краще засвоїти. Свої виписки Ленін добре оформляв, на папірці зошита писав заголовки матеріалу з зазначенням сторінок в конспекті, що полегшувало йому орієнтуватися у великій кількості різних матеріалів.

Для наочного уявлення про те, як конспектував В. І. Ленін, повчально ознайомитись з паралельним викладенням одного й того ж матеріалу в статті Ф. Енгельса «Може ли Европа разоружиться?» і в конспекті В. І. Леніна.

Текст статті Енгельса: «Вот уже двадцать пять лет, как вся Европа вооружается в неслыханных до сих пор размерах. Каждая великая держава стремится перешеголять другую военной мощью и боевой готовностью. Германия, Франция, Россия выбиваются из сил, чтобы превзойти друг друга. Как раз в настоящий момент германское правительство требует от народа снова такого чрезвычайного напряжения сил, которое привело в ужас даже нынешний крошечный рейхстаг. Не безрасудно ли тут говорить о разоружении? Однако во всех странах те классы населения, из которых почти целиком комплектуется основная масса солдат и которые платят основную массу налогов, призывают к разоружению. И напряжение повсюду достигло такой степени, что силы—здесь рекруты, там деньги, в третьем месте и то, и другое—начинают изменять».

Неужели же нет из этого тупика никакого другого выхода, кроме опустошительной войны, какой еще не видел мир? (К. Маркс и Ф. Энгельс, Соч., т. XVI, ч. II, стр. 338).

Конспект В. І. Леніна: «Вот уже 25 лет Европа вооружается «неслыханно»... «Не безрасудно ли тут говорить о разоружении?». Но народные массы... призывают... к разоружению» «во всех странах»... разве нет выхода из тупика, кроме опустошительной войны? (В. И. Ленин, Тетради по империализму, стр. 445, Госполитиздат, 1939).

Цікаво також співставити працю Й. В. Сталіна «Ответ «Социал-Демократу». (Соч., т. I, стр. 161—163) і

конспект цієї праці, зроблений В. І. Леніним (Соч., т. 9, стр. 357).

9 (22) січня 1917 р. в Цюріхському народному будинку, на зборах робітничої молоді, В. І. Ленін прочитав «Доклад о революции 1905 года». Великий інтерес викликають «Материалы к докладу о революции 1905 года», що є, по суті, конспектом цієї доповіді (опубліковані в XXVI Ленінському збірнику).

Прикладом конспектування може бути також складений Й. В. Сталіним конспект його ж праці «Міжнародний характер Жовтневої революції». (Дивись: Й. Сталін, Соч., т. 10, стр. 170—171, 248—250).

Другим важливим видом опрацювання матеріалу є виписка окремих місць тексту на картки. Система таких виписок—цитат дає можливість в будь-який час використати думки і факти прочитаної книги для певного питання. Інколи виписку цитат роблять в доповнення конспектуванню. В такому разі виписують найважливіші положення, розроблені в книзі. Кожну цитату треба виписувати на окремій картці. Цитата повинна бути записана документально точно. Вона повинна висловлювати закінчену думку автора. Виписка повинна бути позначена такими точними даними: прізвище і ініціали автора, назва книги, рік і місце її видання, номер сторінки, дата виписки.

Дуже незручно робити виписки під час читання. Це відвертає увагу. Крім того, тільки після опрацювання статті повністю можна визначити і виписати найголовніше. Найкраще позначити головні місця в процесі читання, а потім уже робити виписки. На звороті картки можна робити помітки, з якою метою виписана цитата, для чого може бути використана. Також цінно виписувати на картки найважливіший цифровий матеріал, що подається в статті. Найкраще виписувати у вигляді таблиць.

При вивченні декількох джерел, потрібних для засвоєння даної теми, треба опрацювати кожен книжку окремо, а потім зробити з усіх загальні висновки.

Якщо вивчення літератури проводиться для вузької мети, тобто написання доповіді, інформації і т. д., то в цьому випадку потрібно особливо увагу звернути на ті положення, які безпосередньо служать поставленій меті. Крім цього, різні джерела являють собою не однаково цінність для розв'язання поставленого завдання. Тому одні твори слід конспектувати повністю, з других використати лише фактичний матеріал, із третіх виписувати лише окремі цитати, цифри і ін.

Для написання книги «Держава і революція» В. І. Ленін зібрав величезний матеріал. При вивченні його багаточисленних конспектів різних творів, зібраних для написання цієї праці, яскраво виступає велика цілеспрямованість. Ці конспекти Володимир Ілліч складав під кутом зору потрібності даного матеріалу для виконання своєї роботи.

Дуже цінним є ведення хронологічного запису і таблиць основних подій того періоду, який вивчається. Хронологічні виписки і таблиці полегшують засвоєння матеріалу, сприяють кращому засвоєнню його в пам'яті. Цією формою записів широко користувались основоположники марксизму-ленінізму.

В процесі написання своєї праці В. І. Ленін зібрав величезну кількість фактів, явищ, які вивчав в історичному розвитку. Для наочності він складав хронологічні і синхроністичні таблиці. Наприклад, в «Зошитах по імперіалізму», поряд з іншим матеріалом, В. І. Ленін проводить декілька хронологічних таблиць (таблиці колоніальних загарбвань та війн і т. д.).

Не менш важливим методом поглибленої роботи над книжкою є складання тез і рефератів. Тези — це стисло сформульовані, категорично виражені основні положення праці. На відміну від пунктів плану, в те-

зах розкриваються думки автора, короткий узагальнюючий висновок. Тези бувають прості і складні. Прості тези включають в себе тільки основні положення праці. В складні тези включаються докази, приклади, пояснення і т. д.

Реферат — короткий виклад основних положень книги, теми чи наукової проблеми. Відповідно до цього реферат може бути написаний по всьому змісту книги, по тій чи іншій частині її (тобто, по якомусь одному розробленому питанню в ній), по певній темі, проблемі. Часто реферат може бути підсумковою роботою теми, яка вивчається.

Форми запису прочитаного матеріалу дуже різноманітні і в кожному окремому випадку обирається той чи інший метод, в залежності від характеру матеріалу, який вивчається, від поставленої мети та ступеня підготовки даного товариша.

Для систематизації здобутих знань велике значення має обліковий запис прочитаних книг. Ці записи найзручніше робити на картках. В картку записуються найнеобхідніші дані про книгу чи статтю: ініціали та прізвище автора, повна назва книги, рік і місце видання, кількість сторінок, дата читання. Крім цього, дуже цінно перераховувати в картці основні питання, розроблені в книзі.

Товариші, які намагаються одержати всі знання в готовому вигляді, не бажаючи подолати перешкоди наполегливою працею, ніколи не навчаться самостійно працювати, не зможуть зв'язати історичний матеріал з сучасністю. Вони будуть безпомічними і на практичній роботі. Таким чином, читати книжки потрібно вдумливо, не надіючись тільки на запам'ятання окремих положень. Це й буде терпелива і наполеглива ленінська система навчання.

Самостійна робота над вивченням теорії — не самоціль, не навчання ради навчання. Вона закликає виховувати такі кадри фахівців, загартованих борців, які б могли перетворювати в життя велике вчення марксизму-ленінізму. Кожен вивчаючий повинен оволодіти не тільки певною сумою знань в області марксистсько-ленінської теорії і історії КПРС, але й марксистсько-ленінською методологією, діалектичним методом наукового вивчення, дослідження і пізнання навколишніх явищ природи і суспільства. В сучасний період виключно велике значення має боротьба з усіма проявами буржуазної ідеології, з буржуазним націоналізмом і його різновидністю — буржуазним космополітизмом — зброєю американського імперіалізму. Оволодіваючи марксизмом-ленінізмом, потрібно навчитись викривати суть ворожих, антимарксистських теорій і вести боротьбу з ними, потрібно навчитись освітлювати марксистсько-ленінською теорією факти і явища міжнародного і внутрішнього життя.

Вивчати твори класиків марксизму-ленінізму потрібно в тісному зв'язку з сучасністю, з завданнями, які вирішує наша партія і радянський народ. Всю роботу по вивченню революційної теорії повинен пронизувати бойовий, творчий характер, наступальний дух, конкретність, тісний органічний зв'язок з практикою. Із вивчених теоретичних положень потрібно навчитись робити відповідні практичні висновки.

Такого оволодіння марксизмом-ленінізмом вимагають від нас інтереси Вітчизни. Таке вивчення повинне з дня на день підвищувати ідейно-теоретичний рівень студентів, сприяти відмінному засвоєнню ними основ усіх наук, які вони вивчають.

У своїй впертій роботі над книжкою треба завжди пам'ятати ленінський заповіт, що комуністом можна стати лише тоді, коли збагатиш свою пам'ять знаннями всіх тих багатств, які створило людство.

Я. М. ШТЕРЕНШТЕЙН, доцент кафедри марксизму-ленінізму.

НА ОБЛАСНІЙ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІЙ ВИСТАВЦІ

Показ робіт університету

Успіхи сільського господарства і промисловості Одеської області, наукової роботи інститутів та інших вузів міста показані на сільськогосподарській виставці, яка відкрилась 26 вересня 1954 року. Тут демонструються і роботи Одеського державного університету.

Вчені університету, працюючи в тісному зв'язку з колгоспним виробництвом, вирішують питання підвищення врожайності с. г. рослин, боротьби з захворюванням с. г. тварин і шкідливими рослинами, підвищення продуктивності бджіл і тувового шовкопряда, водопостачання населених пунктів і багато інших.

В цьому році на обласну с. г. виставку представлено університетом більше робіт, ніж в минулому. Представлені роботи ближче зв'язані з виробництвом, з с. г. практикою, тому, що більше уваги приділялося допомозі виробництву. Так, було дано 245 консультацій, прочитано 53 лекцій в колгоспах і радгоспах, відбулося 375 екскурсій, в яких приймало участь 18470 чоловік, на основі обстеження, розроблений план водопостачання колгоспів 4-х районів, відпущено 27118 саджанців плодних, декоративних і цитрусових порід і т. д.

Певна допомога була надана підшефному колгоспу ім. В. І. Леніна В. Михайлівського району, де дано 20 консультацій, прочитано 17 лекцій, зроблено 12 виїздів культурбригад, на основі обстеження розроблений план водопостачання колгоспу, вирощено і передано 20000 саджанців лісних порід, поповнена бібліотека колгоспу 1000 книг, надана допомога в ремонті різних машин, виготовлена фотолітрина «Кращі люди колгоспу».

На одному із стендів представлені праці вчених університету на допору сільському виробництву і по пропаганді біологічних і сільськогосподарських знань.

Але треба відмітити, що тут зібрані далеко не всі друковані роботи вчених університету, особливо за останні роки.

На двох стендах експоновані роботи по впровадженню культури персика на півдні України. Відділ плодових культур ботанічного саду зібрав колекцію з 222 сортів персиків і веде роботу по їх вивченню і пристосуванню кращих сортів до наших умов. Виділено 26 сортів персика різних строків визрівання, придатних для розведення в садах колгоспів і радгоспів півдня країни.

Виведено також 17 нових перспективних сортів персика, з якими робота продовжується. Установлено найбільш продуктивне кушове формування рослин, яке має ряд практичних переваг. Розроблені найбільш продуктивні прийоми підрізування кущів—вкорочення однолітніх приростів на два розвинених очка з метою стимулювання утворення нової плодоносною деревини і регулювання плодоношення. Зараз є 1444 плодonoсящих дерева.

Велика увага приділена підготовці цих експонатів; прекрасно оформлені кольорові малюнки і фотографії, демонструється живе дерево з плодами і дерево для демонстрації способів обрізки, представлені свіжі плоди багатьох сортів персика, до яких відвідувачі проявляють жвавий інтерес. Великою популярністю серед всіх стендів університету користуються три стенди, обладнані на науково-популярну атеїстичну тему—«Наука про походження землі і життя на ній».

Перший стенд—«Всесвіт і його розвиток», обладнаний астрономічною обсерваторією, другим—«Походження і розвиток життя на землі»—палеонтологічним музеєм і кафедрою дариїзму, палеонтології і гідрології. Третій стенд «Родословна людини» обладнаний зоомузеєм.

На стенді «Освоєння культури субтропічних рослин» показана субтропічна ділянка, де представлені роботи по акліматизації інжиру, міндалю, хурми і інших культур.

Для кадочної культури підібраний сорт лимону «Одеський».

Вперше одержаний квітучий сіянець лимону на 4-му році життя.

В ботанічному саду в 1954 році окремі дерева дадуть більше 250 плодів лимонів. В деяких колгоспах України цитрусові дали перші врожаї, з окремих дерев зібрано більше 200 плодів.

Для забезпечення шкіл і інших організацій є можливість тут же на виставці придбати для кімнатної культури сіянці лимонів, апельсинів і мандаринів.

На окремому стенді представлені матеріали по вивченню ґрунтового покриву Одеської області, ґрунти декількох колгоспів, окремо показані монозони, а також таблиці різних аналізів ґрунтів.

На стенді «Озеленення населених місць» рекомендовано слідуєчий асортимент дерев і кущів для закріплення приморських схилів Одеського прибережжя: дуб пушистий, каркаси, тамарик одеський, сніжна ягода, спірея Ван-Гута, Кузьмичова трава і інші. Вирощено 446 сіянців гінкго (рідкісне дерево, рекомендоване для декоративного озелення).

Для озеленення населених пунктів вирощено 1556 сіянців ленкоранської акації і 347 сіянців і саджанців мальви Сірійської (високодекоративний куш).

Представлений на виставку список головних деревно-кушових порід для впровадження в озеленення Одеської області із 41 назви.

На слідуєчому стенді представлені результати вивчення джерел водопостачання 4-х районів області.

На двох стендах показані роботи кафедри зоології безхребетних по підвищенню продуктивності бджіл.

Голова комісії університету по підготовці матеріалів для Обласної с. г. виставки.

доцент САГАЙДАК.

ЛИСТ ВИПУСКНИКА

Звернути увагу на методику викладання

Я переступила поріг Вінницького ОблВНО, куди одержала призначення влітку 1951 р. Починалося самостійне життя, робота в школі, про яку стільки було передумано, про яку стільки мріяно і разом з тим, про яку я так мало знала.

З перших же днів своєї роботи я відчула, що університет зумів підготувати мене до важкої і славної праці педагога. З почуттям глибокої вдячності я згадувала лекції П. І. Збандуто, І. І. Цукерман, В. І. Берловської, які дали мені так багато потрібного і корисного. Але зустрічалися і труднощі. Оглядаючись на шлях, який я пройшла за три роки, на ті труднощі, які я зустрічала в роботі, бачу, що вони, ці труднощі, зв'язані з недостатньою методичною підготовкою, яку дає університет. Мені здається, що університет при підготовці студентів до майбутньої спеціальності повинен більше уваги звернути на методику викладання. Студентам же потрібно більше бувати в школах, глибше пізнавати специфіку роботи в школі, будь це в час педпрактики чи шефської роботи. Приходьте в школу, товариші студенти! Любіть її. Робота в школі—це почесна і славна робота!

О. М. ШАХНОВИЧ, учителька 52 школи м. Одеси.

Головним завданням музею учасником широкого показу на ВСГВ. Учасниками виставки затверджені також директор музею М. П. Єрмаков, науковий співробітник Г. А. Аветисян та П. М. Чижиков.

Зараз співробітники Музею землеробства разом з біолого-ґрунтознавчим факультетом МДУ продовжують роботи по дослідженню ґрунтів ряду колгоспів Хіміньського району.

Кількість читальних залів в університетських бібліотеках в цьому навчальному році досягло 34. Вони розраховані на 2345 місць. Безперервно ростуть і книжкові фонди.

Велике значення в бібліотеках університету надається комплектуванню відділів іноземної літератури, у фондах якої біля півтора мільйона томів.

В книгосховищах бібліотек, де є література на всіх мовах світу, в минулому навчальному році надійшли книжки та періодичні видання із 50 країн світу.

Студенти та аспіранти Московського університету завжди зможуть одержати в своїх бібліотеках будь-яку книжку чи журнал для занять.

Газета «Московский университет»,

РОДИНА

Широки, необъятны просторы,
Величавой Отчизны моей!
Твои реки, моря и озера,
Города и приволье степей,

Твоих песен прекрасных напевы
И седины родного Кремля,
Твоих пашен обширных посевы!
Дороги нам, Родная земля!

Тебя любим священной любовью,
Любим все, что в семнадцатый год
Защитил своей собственной кровью
Наш великий, могучий народ.
А сегодня, когда по пустыне

Побежала, сверкая, вода,
Там, где были болота донные,
Вырастают сады, города,
Когда Волга и Дон повстречались,
Точно брат с долгожданной сестрой,
Как родные, впервые обнялись,
Зашумев многоводной волной,
Когда ближе огни коммунизма
Засверкали по воле людей,—
Мы свою дорогую Отчизну
Полюбили намного сильней.

Б. ЄВГЕНЬЄВ, студент I курсу геолого-географічного факультету.

НАМ ПИШУТЬ

Про дипломантів хімічного факультету

Виконання і написання дипломної роботи є заключною і вирішальною частиною нашого навчання в університеті. Дипломна робота показує, наскільки студент оволодів знаннями по своїй спеціальності, які навбив навиків в роботі за 5 років перебування в університеті. Кафедри ж повинні підібрати такі роботи, які б зацікавили студентів.

На хімічному факультеті на 3-х фуркаціях уже роздані теми дипломних робіт. Потрібно відмітити, що кафедри підійшли до цього питання серйозно. Тільки на кафедрі неорганічної хімії ще не дали дипломних робіт, не дивлячись на неодноразове нагадування студентами зав. кафедрою тов. Позигуну. Студенти, одержавши дипломні роботи, почали працювати над літературою. А деякі уже приступили до експериментальної роботи. Це тов. Андросова, Карно, Левчишина, Скреблоков і інші.

Всі студенти серйозно підійшли до цього питання, і можна сподіватися, що дипломні роботи будуть написані вчасно, якщо, звичайно, майстерні вчасно виконають заклади і не повторять невеселу історію минулого року. Розклад складено так, що студенти мають вільні дні для самостійної роботи.

Погані ще справи з курсом історії хімії. Цей предмет повинні були читати в I-ому семестрі, але до цього часу не читають, тому що не можуть знайти викладача. Є надія, що викладач буде в листопаді, але це не радує, тому що у нас педпрактика, значить, читання лекцій можна буде розпочати тільки з грудня місяця, а здавати іспити ми будемо в березні або квітні, тобто в самий розпал написання дипломних робіт. Це нас, звичайно, не влаштовує, але до цього часу нічого не можемо добитися від деканату.

М. ГРИФ.

По університетах країни

КІНОФЕСТИВАЛЬ В УНІВЕРСИТЕТІ

В університетському клубі з 7 по 18 вересня проходить кінофестиваль на тему: «Наука на службі Радянської Батьківщини».

Вже відбулись лекції: «Будова всесвіту», «Мічурінське вчення на службі соціалістичного сільського господарства», «Фізика на службі соціалістичної промисловості» та ін. Глядачі проглянули ілюстративні кінофільми до цих лекцій.

11 вересня відбудеться лекція на тему: «Піклування партії та уряду про розвиток культури й науки в СРСР», демонструється кінофільм «Палац науки».

15 вересня відбудеться лекція «Вчення І. П. Павлова про вищу нервову діяльність», 18 вересня — «Марксизм-ленінізм про релігію». Ці лекції також ілюструватимуться науково-популярними кінофільмами.

СТУДЕНТИ НА КІНОЗІЙМКАХ

В столиці Молдавської РСР Кишиневі кіностудія «Мосфільм» проводить зйомки художніх кінофільмів «Ляна» і «Обыкновенная история». В масових зйомках цих фільмів брали участь біля 150 студентів Кишинівського університету.

«Сталинец».

СТЕНД ПРО КУЛЬТУРУ ЧИТАННЯ

В Казахському державному університеті на допомогу студентам-першокурсникам організована виставка про культуру читання. В ній три розділи: «Робота класиків марксизму-ленінізму над книгою», «Основні методи роботи над книгою» і «Довідково-бібліографічні посібники в допомогу самостійно працюючим над книгою».

ЗУСТРІЧ З ПИСЬМЕННИКАМИ

Відомі радянські письменники Л. Леонов, М. Шолохов, Е. Мальцев, І. Андроніков, П. Кузнецов, поети М. Грєбачов, С. Смирнов, С. Васильєв, М. Танк та інші, які приїхали в Алма-Ата на III з'їзд

письменників Казахстану, за запрошенням студентів і викладачів філфаку відвідали Казахський державний університет.

Гаряче привітала численна аудиторія виступи своїх улюблених поетів і письменників, які читали нові твори, розповідали про творчі плани на майбутнє.

«За отличную учебу».

ЦІННА КОЛЕКЦІЯ

На Всесоюзній сільськогосподарській виставці в павільйоні Землеробства можна побачити колекцію ґрунтових монолітів, в якій представлені різні ґрунтові зони Радянського Союзу — від Заполяр'я до субтропіків. Колекція зібрана і підготовлена співробітниками Музею землеробства МДУ.

Головним завданням музею учасником широкого показу на ВСГВ. Учасниками виставки затверджені також директор музею М. П. Єрмаков, науковий співробітник Г. А. Аветисян та П. М. Чижиков.

Зараз співробітники Музею землеробства разом з біолого-ґрунтознавчим факультетом МДУ продовжують роботи по дослідженню ґрунтів ряду колгоспів Хіміньського району.

ПОПОВНЕННЯ БІБЛІОТЕК

Кількість читальних залів в університетських бібліотеках в цьому навчальному році досягло 34. Вони розраховані на 2345 місць. Безперервно ростуть і книжкові фонди.

Велике значення в бібліотеках університету надається комплектуванню відділів іноземної літератури, у фондах якої біля півтора мільйона томів.

В книгосховищах бібліотек, де є література на всіх мовах світу, в минулому навчальному році надійшли книжки та періодичні видання із 50 країн світу.

Студенти та аспіранти Московського університету завжди зможуть одержати в своїх бібліотеках будь-яку книжку чи журнал для занять.

Газета «Московский университет»,

Тримайте зв'язок з школою

З року в рік сотні юнаків і дівчат, закінчивши середню школу, вступають до нашого університету. Вони наполегливо беруться за оволодіння знаннями, щоб стати кращими радянськими спеціалістами, гідними будівниками комуністичного суспільства.

Найвідповідальніше завдання на викладачах університету: прищепити молоді комуністичний світогляд і озброїти її глибокими знаннями.

На цьому поприщі ми, викладачі вищої школи, не одинокі. В цій справі в нас є вірні помічники-викладачі середньої школи. Вони допомагають нам готувати кадри майбутніх студентів, а ми, в свою чергу, повинні допомогти їм в нашій спільній справі. Ми повинні установити тісний зв'язок з середньою школою, познайомитись з роботою в школі, допомогти викладачам корисними порадами і виступати з лекціями і доповідями.

Перше засідання

23 вересня відбулося перше засідання гуртка основ марксизму-ленінізму. На гуртку була заслухана доповідь К. Пустовітової на актуальну, цікаву тему: «Успіхи Народного Китаю».

На гуртку будуть прочитані також доповіді на теми з історії першої російської революції. «Участь трудя-

щих м. Одеси в революції 1905 р.», про неопубліковані роботи В. І. Леніна, про боротьбу з пережитками старого в свідомості людей і багато інших.

З цікавістю і увагою слухають викладачі середніх шкіл доповіді на актуальні методичні теми, задають питання і діляться досвідом своєї роботи. На осінній конференції викладачів середніх шкіл міста Одеси я робила доповідь на тему: «Історичне пояснення граматичних і лексичних явищ на уроках іноземних мов в середній школі». А тепер я готую 2 доповіді для викладачів середніх шкіл. 1) «Значення рідної мови при вивченні іноземної мови в середній школі» і 2) «Виховання радянського патріотизму на уроках іноземних мов у середній школі».

З доповідями виступають і інші викладачі нашої кафедри. Ми не повинні забувати, що тісний зв'язок між середньою і вищою школою, уперта спільна робота дадуть відчутні наслідки. Вони підвищать якість викладання і допоможуть швидко вивчати наявні недоліки.

СТАСЕНКО, ст. викладач кафедри іноземних мов.

Редактор І. М. ДУЗЬ